

Co by nám o dnešní Ukrajině mohla říct 68 let stará Rakouská smlouva

infokuryr.cz/n/2023/05/19/co-by-nam-o-dnesni-ukrajine-mohla-ricit-68-let-stara-rakouska-smlouva

kuryr

19. května 2023

Západní spojenci ignorovali historii a neustále odmítali neutralitu ve prospěch otevřených dveří NATO pro Kyjev.

V pondělí 15. května tomu bylo 68 let, co byla podepsána jedna z nejvíce přehlížených, ale nejdůležitějších dohod 40 let studené války.

Státní smlouva o obnovení nezávislého a demokratického Rakouska , známá také jako Rakouská státní smlouva, byla podepsána ve Vídni 15. května 1955 zástupci Spojených států, Sovětského svazu, Francie a Velké Británie.

Smlouva ukončila 17 let zahraniční okupace Rakouska (nejprve nacisty v letech 1938 až 1945 a poté Velkou čtyřkou v letech 1945 až 1955) a připravila půdu pro nezávislost země a neutrální status.

Prezident Dwight D. Eisenhower ve svém poselství Senátu USA vyzývajícím k ratifikaci smlouvy uvedl, že „Rakouská státní smlouva představuje vyvrcholení úsilí západních mocností, které trvalo více než osm let, aby získat sovětský souhlas s udělením svobody Rakouska.“

Je třeba poznamenat, že těchto osm let patřilo k nejtěžším z první studené války. Přesto jen pár let po Stalinově brutálním upevnění sovětské hegemonie nad východní Evropou, odpálení vodíkové bomby Sovětským svazem, korejské válce a pouhý rok před brutální sovětskou invazí do Budapešti se rakouským okupačním mocnostem podařilo nastolit mírový modus vivendi, nad stavovským nálezem Rakouska, který vytvořil podmínky pro úspěšnou transformaci Rakouska v poválečném období.

V letech před podpisem smlouvy byla jednou z hlavních překážek, které bylo třeba překonat (kromě otázky sovětského odškodnění), otázka rakouské neutrality. Aby získal souhlas Sovětského svazu se smlouvou, rakouský ministr zahraničí poslal do Moskvy přes neutrální Indii zprávu, v níž ujistil, že Rakousko se nepřipojí k žádnému vojenskému bloku, ať už východnímu nebo západnímu. Eisenhower zpočátku odmítl, protože se obával, že západní Němci budou následovat a zmaří americké plány na přezbrojení a začlenění do NATO. Tento problém byl však vyřešen v říjnu 1954 podpisem protokolu k Severoatlantické smlouvě o přistoupení Spolkové republiky Německo.

Smlouva a s ní spojené vyhlášení neutrality byly pro Rakousko nepochybně výhodné. Jak poznamenal zesnulý evropský historik Tony Judt 40 let po podpisu smlouvy, rakouská studená válka se vyznačovala „pozoruhodnou politickou kontinuitou“. Poté, co se Rakousko prohlásilo za „trvale neutrální“, proměnilo se ve „stabilní a prosperující zemi ve středu Evropy“.

V únoru 2022 jaderní experti Thomas Shea a Kateryna Pavlova napsali do Bulletinu atomových vědců, že smlouva „se ukázala jako pozoruhodně úspěšná. Dnes je Vídeň sídlem prestižních mezinárodních organizací, jako je Organizace spojených národů a Organizace zemí vyvážejících ropu. Město bylo deset let po sobě hodnoceno jako „nejvíce obyvatelné“ město ve studii, která porovnávala města po celém světě z hlediska politického, sociálního a ekonomického klimatu, lékařské péče, vzdělání a infrastruktury.“

Je zarážející, že Washington a jeho jestřábí spojenci v Evropě soustavně odmítali eminentně rozumnou myšlenku neutrality ve prospěch dogmatického trvání na členství Ukrajiny v NATO. Zajímavé je, že podle novináře Bena Arise byli vyjednaváči zastupující Ukrajinu v diplomatickém kole v dubnu 2022 ochotni přistoupit na požadavek Moskvy, aby se držela dál od NATO výměnou za bilaterální bezpečnostní dohody se všemi západními partnery – něco, co ruští delegáti akceptovali.

A ať už si někdo myslí o ruských motivech, vedení a domácích politických uspořádáních, oživení Rakouska v desetiletích následujících po podpisu smlouvy naznačuje, že myšlenka ukrajinské neutrality byla (a stále je) velice významná. Anatol Lieven z Quincy Institute poznamenal:

Vyhlášení neutrality bylo široce vnímáno, jak na Západě, tak na samotné Ukrajině, jako kolosální a nebezpečná ukrajinská oběť. Moderní evropské dějiny to ale plně nepotvrzují. Být vtažen do velmocenského soupeření možná není tak zázračná věc, jak se o tom americký zahraniční a bezpečnostní establishment, bezpečný v izolaci od jakýchkoli následných hrůz, snaží vydávat. A když existují dostatečné záruky, neutralita může být pro národ velkým přínosem.

Jak se válka na Ukrajině vleče do druhého roku bez konce, Bidenova administrativa a její západní partneři by si mohli počínat hůř, než se seznámit s tímto až příliš přehlíženým úspěšným

příběhem studené války.